# RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak C-38/89 *

## I — De feiten en het procesverloop

1. *De toepasselijke bepalingen*

De vierde richtlijn (78/660/EEG) van de Raad van 25 juli 1978 inzake vennootschappen, die gebaseerd is op artikel 54, lid 3, sub g, EEG-Verdrag, betreft de coördinatie van de nationale bepalingen betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen.

Ingevolge artikel 55 van de richtlijn moeten de Lid-Staten binnen twee jaar na kennisgeving van de richtlijn de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking doen treden om aan de richtlijn te voldoen. die kennisgeving vond op 31 juli 1978 plaats, zodat de termijn van twee jaar op 31 juli 1980 verstreek.

De vierde richtlijn is in Frans recht omgezet bij wet nr. 83-353 van 30 april 1983 en bij decreet nr. 83-1026 van 29 november 1983 tot wijziging van decreet nr. 67-236 van 23 maart 1967.

Ingevolge artikel 44-1, lid 1, van het decreet van 23 maart 1967, zoals gewijzigd, dienen besloten vennootschappen binnen een maand na de goedkeuring van de betrokken stukken door de gewone algemene vergadering van aandeelhouders ter griffie van het tribunal de commerce twee exemplaren neer te leggen van:

1) de winst- en verliesrekening, het jaarverslag en, in voorkomend geval, het accountantsrapport;

2) het aan de algemene vergadering voorgelegde voorstel tot bestemming van winst of verwerking van verlies alsmede de door de algemene vergadering daaromtrent aangenomen resolutie.

Niet-nakoming van deze verplichting wordt in artikel 53 van het decreet bedreigd met een geldboeten van 1 200 tot 3 000 FF.

2. *De feiten*

G. Blanguernon is financieel directeur van de naar Frans recht opgerichte besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid PAKEM. Deze vennootschap behoort tot de groep Newtec, die gespecialiseerd is in verpakkingen. Deze groep ondervindt concurrentie van buitenlandse, met name Italiaanse en Duitse producenten.

Op aanwijzing van de groep Newtec had Blanguernon de jaarrekeningen van de vennootschap PAKEM niet binnen een maand na hun goedkeuring door de algemene vergadering van aandeelhouders gedeponeerd ter griffie van het Tribunal de commerce te Chambéry. Ter zake daarvan werd hij door het openbaar ministerie gedagvaard voor het Tribunal de police d'Aix-les-Bains, wegens overtreding van artikel 44-1 van het decreet van 23 maart 1967.

* Procestaal: Frans.

Ter terechtzitting van 16 juni 1988 betoogde verdachte dat de Franse vennootschappen door de ter uitvoering van de vierde richtlijn vastgestelde wet van 30 april 1983 en het decreet van 29 november 1983 worden benadeeld. Zij zijn verplicht hun jaarstukken openbaar te maken, terwijl Italiaanse en Duitse vennootschappen die verplichting niet hebben, doordat Italië en de Bondsrepubliek Duitsland geen overeenkomstige maatregelen ter uitvoering van de richtlijn hebben vastgesteld.

3. *De prejudiciële vraag*

Het Tribunal de police d'Aix-les-Bains is van oordeel, dat het EEG-Verdrag onbetwist voorrang heeft boven nationaal recht en rechtstreekse toepasselijkheid bezit ten aanzien van de onderdanen en de rechterlijke instanties van de Lid-Staten, en dat ingevolge dit voorrangsbeginsel de richtlijnen van de Raad in de Lid-Staten moeten worden toegepast. Het wijst erop, dat volgens de vierde richtlijn van de Raad van 25 juli 1978 en artikel 54, lid 3, sub g, EEG-Verdrag de Raad en de Commissie hun taken uitoefenen „door, voor zover nodig, de waarborgen te coördineren welke in de Lid-Staten worden verlangd van de rechtspersonen in de zin van de tweede alinea van artikel 58, ... ten einde die waarborgen gelijkwaardig te maken".

Voorts overweegt het, dat nu in casu de vierde richtlijn van de Raad niet in Italiaans en in Duits recht is omgezet, de in het EEG-Verdrag neergelegde wederkerigheidsregel niet van toepassing kan zijn.

In deze omstandigheden heeft het Tribunal besloten, de behandeling van de zaak te schorsen en het Hof de volgende prejudiciële vraag voor te leggen:

„Kunnen, naar de letter en de geest van artikel 54, lid 3, sub g, EEG-Verdrag en de vierde richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 juli 1978, de overeenkomstig die bepalingen vastgestelde nationale wettelijke regelingen afzonderlijk in werking treden, nog voordat alle Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen een overeenkomstige regeling hebben vastgesteld, hetgeen een noodzakelijke voorwaarde is voor de met de vierde richtlijn van 25 juli 1978 beoogde gelijktijdige coördinatie ?"

4. *Het procesverloop*

De verwijzingsbeschikking van het Tribunal de police d'Aix-les-Bains van 30 juni 1988 is op 16 februari 1989 ingeschreven ter griffie van het Hof.

Overeenkomstig artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de regering van de Franse Republiek, vertegenwoordigd door E. Belliard en S. Grassi als gemachtigden, en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseurs A. Caeiro en E. Lasnet als gemachtigden.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, besloten de zaak naar de Vierde Kamer te verwijzen en zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

**II — Samenvatting van de schriftelijke opmerkingen**

De *Franse regering* is op grond van een vaste rechtspraak van mening, dat de inwerkingtreding van nationale regelingen ter uitvoering van een richtlijn niet kan afhangen van de vraag, of andere Lid-Staten overeenkomstige regelingen hebben vastgesteld. Voor

het gemeenschapsrecht geldt de door de verwijzende rechter bedoelde wederkerigheidsvoorwaarde niet. De eigen rechtsorde van de Gemeenschap, die in de rechtsorde van de Lid-Staten is geïntegreerd, laat een op het ontbreken van wederkerigheid gebaseerd verweer niet toe. Wanneer een Lid-Staat een communautaire verplichting niet nakomt, treedt de regeling van de artikelen 169 en 170 EEG-Verdrag in werking, volgens welke de Commissie respectievelijk een Lid-Staat een beroep wegens niet-nakoming kan instellen wanneer zij menen dat een andere Lid-Staat, die het communautaire spel niet meespeelt, distorsies in die rechtsorde teweegbrengt. Een Lid-Staat wordt dus niet van zijn communautaire verplichtingen ontslagen enkel doordat een andere Lid-Staat die verplichtingen niet nakomt.

Verder sluit het gemeenschapsrecht in elk geval niet uit, dat een Lid-Staat zijn onderdanen strengere verplichtingen oplegt dan door een richtlijn zijn voorzien.

De Franse regering geeft het Hof derhalve in overweging, op de prejudiciële vraag te antwoorden, dat een nationale regeling die in overeenstemming met het EEG-Verdrag en met een richtlijn is vastgesteld, in werking kan treden ook wanneer in andere Lid-Staten nog geen overeenkomstige regeling tot stand is gekomen.

De *Commissie* acht het nuttig eerst een overzicht te geven van de situatie met betrekking tot de uitvoering van de vierde richtlijn in de verschillende Lid-Staten. Behalve Spanje, Portugal en Italië hebben alle Lid-Staten de voor de omzetting van die richtlijn noodzakelijke bepalingen vastgesteld. In een procedure op grond van artikel 169 van het Verdrag heeft het Hof in zijn arrest van 20 maart 1986 (zaak 17/85, Commissie/Italië, Jurispr. 1986, blz. 1199) vastgesteld, dat Italië zijn gemeenschapsverplichtingen niet was nagekomen door de in de vierde richtlijn voorziene maatregelen niet tijdig vast te stellen. Omdat Italië geen gevolg heeft gegeven aan dat arrest, heeft de Commissie een nieuwe inbreukprocedure op grond van artikel 171 van het Verdrag ingeleid.

Volgens vaste rechtspraak van het Hof kan evenwel de nakoming door elke Lid-Staat afzonderlijk van zijn gemeenschapsverplichtingen in geen geval afhankelijk worden gemaakt van de vraag of ook de andere Lid-Staten die verplichtingen nakomen. De Commissie geeft derhalve in overweging, de gestelde vraag bevestigend te beantwoorden, met de precisering dat elke Lid-Staat verplicht — en niet enkel bevoegd — is, de maatregelen die voor de omzetting van de vierde richtlijn in zijn nationale recht noodzakelijk zijn, in werking te doen treden aan het einde van de in die richtlijn bepaalde termijn, ook wanneer andere Lid-Staten de daartoe nodige maatregelen nog niet hebben getroffen.

T. Koopmans
rechter-rapporteur